

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Man har et standpunkt

 Af [Niels Davidsen-Nielsen](#) 13. februar 2010 • I kategorien [Sprogpolitik](#) • [📧](#) [📧](#) [📧](#) [📧](#)

Da jeg i 1991 blev valgt ind i [Dansk Sprognævn](#), var begrundelsen at jeg foruden at være 'velindsat' i dansk sprog var ekspert i moderne engelsk. Allerede dengang stod det nemlig klart at dansk blev påvirket af engelsk, og at nævnet derfor nok burde forholde sig til denne udvikling. Det lå nu i luften at jeg med min engelskfaglige baggrund kunne vurdere om der var behov for et udspil fra Sprognævnet.

Blandt sprogfolk var den fremherskende holdning på det tidspunkt at det fornuftigste man kunne gøre, var at lade sproget passe sig selv, og altså ikke foretage sig noget. Sådan så jeg også nærmest selv på det, for selvom importen af ord fra engelsk var stor, var den dog betydelig mindre, mente jeg, end den ordeksport der tidligere havde fundet sted fra dansk til engelsk.

Det var jo heller ikke forkert. I en klassisk, formidlende og prisbelønnet bog fra 1906 – [Growth and Structure of the English Language](#) – havde den navnkundige engelskprofessor [Otto Jespersen](#) påvist at det engelske sprogs udvikling er kendetegnet ved at der oven på det angelsaksiske fundament blev bygget tre 'superstrukturer': en skandinavisk (i vikingetiden), en fransk (efter den normanniske invasion i 1066) og en latinsk (i renaissanceen). Da vikingerne huserede i England, var oldnordisk og oldengelsk nært beslægtede, og det var en væsentlig grund til at så mange skandinaviske ord kunne glide ubesværet ind i engelsk. Blandt dem kan nævnes stedordene *they, them, their* samt en masse andre helt almindelige hverdagsord, herunder navneord som *husband, sky, skin, wing, root* og udsagnsord som *die, take, call, scrape* og *guess*. På grund af dets tre superstrukturer er engelsk i ordforrådet i dag et blandingsprog, og det er da også blevet betegnet som et 'bastardmål'. Men som dets udbredelse i dag viser, har det jo på ingen måde svækket dets stilling.

Da Sprognævnet i 1992 havde sprogpolitik som tema for sit årsmøde, og en sprogforsker fra RUC havde holdt foredrag om at dansk taber terræn til engelsk, reagerede jeg i diskussionen med at udtrykke undren over skildringen af dansk som et døende sprog. Og her var jeg på linje med fremtrædende medlemmer af Sprognævnet som Jørn Lund og formanden, Erik Hansen. Også ved et nordisk sprog møde i Finland samme år forholdt jeg mig skeptisk til et foredrag om at norsk var under pres fra engelsk. Men det jeg overså, var at et sprog kan tabe terræn til et andet på en række funktionsområder ([domænetab](#)) til trods for at det i ordforrådet er mindre påvirket af dette sprog end omvendt.

Skællene begyndte at falde fra mine øjne da jeg læste den artikel som foredragsholderen fra RUC (Carol Henriksen) havde udleveret ved årsmødet: ["Tak for mad! Om sprogæderi med dansk om livet"](#). Den havde hun skrevet sammen med tre kolleger fra RUC, og heri rejstes spørgsmålet om dansk er ved at blive ædt op en bid ad gangen fordi vi begynder at bruge engelsk til at udføre nogle af de funktioner vi tidligere har brugt dansk til. Selvom artiklen ikke fremlagde dokumentation for i hvilket omfang dansk havde tabt terræn til engelsk, kunne jeg ikke undgå at bemærke at engelsk blev brugt mere og mere i Danmark.

Efterhånden blev det min opfattelse at det danske sprogs position som kultursprog – dvs. som et sprog der er tilpasset til at behandle alle kendte områder af menneskelivet og verden – med rette kunne siges at være under pres. Jeg indså også at problemet ved engelsk påvirkningen ikke så meget var de mange låneord (engelsk i dansk) som de domænetab der fandt sted (engelsk i stedet for dansk). Hvis vi på flere og flere samfundsområder går over til at bruge engelsk, kan vi ikke undgå at svække det danske sprog.

I den sprogpoltiske debat mente nogle at jeg overdrev i min beskrivelse af det engelske sprogs fremmarch. Men jeg så ikke spøgelse. Engelsk vandt frem og blev ved med at gøre det, især i erhvervslivet og på universiteterne. I 2007 var en fjerdedel af alle universitetsuddannelser i Danmark på engelsk, og en [undersøgelse af nyere dato](#) viser at blandt 27 europæiske lande ligger Danmark som nummer 2 hvad angår omfanget af engelsksprogede uddannelser.

Den bedste måde at styrke et sprog på er at bruge det, og det er derfor jeg ud fra devisen 'use it or lose it' i mange år har arbejdet for at styrke og fastholde dansk. Allerede i 2001 fik jeg gennemført at det danske sprogs stilling i samfundet skulle inddrages i Sprognævnets arbejde. Resultatet var at den ene af nævnets tre hovedopgaver – at følge med i det danske sprogs udvikling – derfor ikke længere begrænsede sig til at kortlægge udviklingen i ordforrådet, men at arbejde med domænetab til engelsk blev en del af Sprognævnets ansvarsområde.

Da jeg i 2001 var formand for Nordisk Ministerråds sprogpoltiske referencegruppe, blev der iværksat en nordisk domænetabsundersøgelse. Den resulterede i at der blev skrevet ti rapporter (om det billede der tegnede sig for de forskellige nordiske sprog og sprogvarianter), og i 2002 udkom en sammenfattende bog der tog udgangspunkt i disse rapporter: [Engelska språket som hot och tillgång i Norden](#) (Stockholm). På et centralt felt var beslutningsgrundlaget for at føre sprogpolitik dermed tilvejebragt. Konklusionen var at Nordens sprog endnu er livskraftige, men at de på en række samfundsområder er ved at blive erstattet af engelsk.

Som professor i engelsk kan jeg naturligvis ikke være modstander af at danskerne bliver gode til engelsk. Tværtimod!

Niels Davidsen-Nielsens sprogdebat- og -erindringsbog "Mødres stemme - fars hammer" udkom på dansklærerforeningens forlag i forbindelse med hans afgang i 2009 efter seks år som formand for Dansk Sprognævn

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har ændret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du høre forskel på menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansklærere: Tosprogede børn bliver sprogligt forslået www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde skifter på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller målmænd? Hvilket ord er bedst? Dansk Sprognævn dsn.dk
28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Nye kommentarer

Artikler om

Arkiv

Og i mit sprogpoltiske arbejde har det utvivlsomt været en styrke for mig at ingen kan mistænke mig for ikke at ville engelsk det godt eller at være godt inde i hvad der skal til for at danskerne bliver gode til engelsk. Efter min mening skal vi blive bedre til engelsk, og det er en større manøvre end de fleste gør sig begreb om.

Min holdning er derfor i dag at det vil være uklogt at læne sig tilbage og lade sproget passe sig selv. Det indebærer nemlig at vi overlader dets udvikling til markedskræfterne, og hvis det bliver tilfældet, går dansk som kultursprog en usikker fremtid i møde. Den sproglige udvikling er vanskelig at styre, men den er ikke bestemt af skæbnen.

Niels Davidsen-Nielsen, professor emeritus i engelsk
Formand for Dansk Sprognævn 2003-2009

Læs også:

1. [Norsk sprog 1807-1820 \[del 1 af 2\]](#) Sprogets betydning og den nordiske renaissance Johann Gottfried Herder (1744-1803) © Bildarchiv Preußischer Kulturbesitz For nationalismens tidsalder blev sproget sjældent tillagt en kulturel eller politisk betydning. Sproget var for de...
2. [Språkförsvaret och kampen för en språklag i Sverige](#) Språkförsvaret är ett ideellt, partipolitiskt obundet nätverk. Språkförsvaret står språkpolitiskt på tre ben: 1) vi försvarar svenska språket, särskilt gentemot engelskans expansion; 2) vi förordar mångspråkighet och 3) mellannordisk språkförståelse....
3. [Skabes der aldrig nye morfemer?](#) Ordforrådet Det er en kendt sag, at ordforrådet i et sprog hele tiden ændrer sig. Ikke hvert minut selvfølgelig, men i et samfund som det danske med nye skandaler, modepåfund...
4. [Coole Songs Downloaden – om engelsk påvirkning af dansk og tysk](#) Tysktalende med kendskab til dansk har tit oplevelsen af at dansk optager flere anglicismer, altså lån fra engelsk, end tysk gør. Flere forhold peger dog på at det snarere kunne...

Tagget med: [blandingssprog](#), [Dansk](#), [Dansk Sprognævn](#), [domæne](#), [domænetab](#), [engelsk](#), [erhvervslivet](#), [Erik Hansen](#), [fransk](#), [funktionsområder](#), [Jørn Lund](#), [kultursprog](#), [låneord](#), [latinsk](#), [Norden](#), [norsk](#), [oldengelsk](#), [oldnordisk](#), [Ord](#), [ordforråd](#), [Otto Jespersen](#), [skandinavisk](#), [Sprogpolitik](#)

2 kommentarer

Randi Benedikte Brodersen

13. februar 2010 • 11:48

Efter at have læst Niels Davidsen-Nielsens informative og interessante bidrag om det engelske sprogs fremmarch i dansk og hans egen holdningsændring til fremmarchen, melder spørgsmålet sig: Hvordan får vi flere danskere til at bruge dansk mere? (- Og til at blive bedre til engelsk? For det vil både forfatteren og mange andre sprogfolk også, inklusive mig selv). Mange ved at "[d]en bedste måde at styrke et sprog på er at bruge det," som Niels Davidsen-Nielsen skriver. Samtidig er dette ikke bare et spørgsmål om at bruge dansk mere (og vel også engelsk mindre på nogle områder?). Det er også et spørgsmål om holdninger til dansk og til engelsk. Hvordan ændrer vi (eller: man) danskeres, og altså både lægfolks og kollegers, holdninger til brug af dansk og engelsk og til sprogudvikling og sprogpolitik, som det jo også drejer sig om? Hvordan øger vi brugen af dansk og bliver mere bevidste om hvad engelsk påvirkning i dansk betyder, nu og på længere sigt?

Svar

Emil

3. maj 2010 • 00:44

En ganske udmærket bog, som jeg læste med meget stor interesse. Jeg har også bestilt en del af de nævnte værker hjem.

Især læste jeg med interesse om at en anden tidligere har arbejdet på et lydret (fonetisk) reform-forslag til dansk. Jeg er selv i gang med en forslag, som dog er moderat på visse punkter og på mange måder minder om Cut Spelling til engelsk (google det).

Jeg ville gerne høre om hvad Niels Davidsen-Nielsen synes om det, eller andre sproginteresserede. Kontakt mig da på email the.dfx (snabel-a)gmail.com

Svar

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.